

Наталія Валеріївна КУЗЬМИНЧУК

доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу,
менеджменту та підприємництва

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

E-mail: nkuzminchuk@ukr.net

**СИСТЕМНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ДО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Кузьминчук, Н. В. Системно-діяльнісний підхід до державного регулювання розвитку підприємництва [Текст] / Наталія Валеріївна Кузьминчук // Український журнал прикладної економіки. – 2019. – Том 3. – № 3. – С. 256-263. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Вступ. Теорія державного регулювання економіки проголошує необхідність системного підходу до вибору засобів і методів впливу держави на суб'єктів економічних відносин. Тому застосування системно-діяльнісного підходу до державного регулювання розвитку підприємництва дозволить встановити системні закономірності й особливості у контексті забезпечення параметрів розвитку малого й середнього підприємництва й надасть можливість органам влади приймати своєчасні та виважені рішення не тільки в державному регулюванні підприємництва, а також при розробці та реалізації цільових комплексних програм і стратегій, спрямованих як на підвищення рівня життя населення, так і на досягнення позитивного ефекту в соціально-економічному розвитку регіонів України.

Метою статті є обґрунтування застосування системно-діяльнісного підходу до державного регулювання розвитку підприємництва.

Результати. Обґрунтовано використання системно-діяльнісного підходу до державного регулювання підприємництва, що розвиває і доповнює сучасні підходи до вивчення поведінки складної системи державного регулювання в умовах нестійкості, нерівноваги й самоорганізованості та дозволяє застосовувати відповідні системні закономірності й особливості у контексті забезпечення параметрів розвитку малого та середнього підприємництва. Доведено, що інструментарій державного регулювання малого й середнього підприємництва виступає основою формування концепцій, стратегій і програм розвитку підприємництва, які можуть бути використані державними й місцевими органами управління в конкретних умовах для забезпечення стабільного функціонування вітчизняного підприємництва.

Висновки. Отримані результати дослідження дадуть змогу відшукати шляхи ефективнішого управління у сфері малого й середнього підприємства, що сприятиме підвищенню конкурентоздатності національної економіки в цілому.

Ключові слова: державне регулювання, системний підхід, теорія систем, теорія діяльності, системно-діяльнісний підхід, підприємство.

Nataliia Valeriivna KUZMYNCHUK

Doctor of Economics, Professor,
Department of Marketing, Management and Entrepreneurship
V. N. Karazin Kharkiv National University

**SYSTEM-ACTIVITY APPROACH OF GOVERNMENTAL REGULATION TO THE
DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP**

Abstract

Introduction. *The theory of state regulation of the economy proclaims the need for a systematic approach to the choice of means and methods of state influence on subjects of economic relations. Therefore, the use of a system-activity approach to the state enterprise regulation will establish systemic laws and peculiarities in the context of ensuring the development parameters of small and medium-sized businesses and allows authorities to make timely and informed decisions not only in government regulation of entrepreneurship but also in the development and implementation of targeted integrated programs and strategies aimed at both raising the living standards of the population and achieving a positive effect in the socio-economic development of the regions of Ukraine.*

Purpose of the article is to justify the use of a system-activity approach to the state regulation of entrepreneurship development.

Results. *The use of a system-activity approach to state regulation of entrepreneurship is justified, which develops and complements modern approaches to studying the behavior of a complex system of government regulation in conditions of instability, unevenness and self-organization and allows using appropriate system laws and features in the context of ensuring the development parameters of small and medium-sized businesses. It is proved that the tools of state regulation of small and medium-sized businesses are the basis for the formation of concepts, strategies and programs for the development of entrepreneurship that can be used by state and local governments in specific conditions to ensure the stable functioning of domestic entrepreneurship.*

Conclusions. *The results of the research will allow finding ways of effective management in the sphere of small and medium-sized businesses, which will contribute to improving the competitiveness of the national economy as a whole.*

Keywords: *government regulation, system approach, systems theory, activity theory, system activity approach, entrepreneurship.*

JEL classification: D 24; G 31; Q 2

Вступ

В умовах системної трансформації економіки держава зацікавлена в прогресивному розвитку й процвітанні свого суспільства, у новій якості якого зміна способів державного регулювання економіки, зокрема малого та середнього підприємництва, відбуваються під впливом багатьох чинників, серед яких важливе місце займають: економічна глобалізація, євроінтеграційні й соціально-політичні процеси. Постійне переосмислення функцій держави в економіці світовою спільнотою зумовило вироблення сучасних поглядів на домінуючу її роль - без чого ні соціальний, ні економічний розвиток неможливий. За наявних глобалізаційних процесів і негативних наслідків світової фінансової рецесії актуальним стає зміцнення позицій країни та її регіонів в міжнародному господарстві, пошук шляхів відродження виробничого потенціалу, подальшого проведення перетворень у соціально-економічній сфері, реформування фінансової системи. Це між іншим включає розробку економічних інструментів, які б сприяли активізації ділової активності суб'єктів господарювання й прискоренню темпів економічного зростання. Основою державної економічної політики

мають бути стратегічні орієнтири розвитку підприємництва. Стратегічні орієнтири й конкретні умови соціально-економічного розвитку, пов'язані зі змінами кон'юнктури на ринку, обумовлюють використання цілого арсеналу методів державного регулювання економіки, які представляють собою способи впливу держави на сферу підприємництва, інфраструктуру ринку, некомерційний сектор економіки з метою створення умов їхнього ефективного функціонування відповідно до напрямків державної економічної політики. Тому сучасний механізм державного регулювання підприємництва повинен сприяти підтримці підприємництва (безпосередньо як об'єкта регулювання) шляхом застосування сучасних наукових підходів.

Питання сутності державного регулювання економіки, зокрема у сфері підприємництва, досліджувались вченими, серед яких: Александров І. О., Балабанова Н. В., Бережна І. В., Вишневіська Н. В., Запатріна І. В., Заруба В. Я., Кирильчук Є. І. та ін. Але, незважаючи на значну кількість наукових праць, що збагачують теорію та практику державного регулювання розвитку підприємництва, в умовах еволюційної динаміки соціально-економічних змін у суспільстві проблеми у цій сфері потребують подальших досліджень.

Питання теорії розвитку соціально-економічних систем, інструментів, етапів здійснення життєвого циклу, розглядалися в роботах А. Г. Афанасьєва, В. Я. Заруби, І. В. Прангішвілі, Л. А. Радзиховського, А. Сміта, Й. Шумпетера та ін. Аналіз теоретичних аспектів державного регулювання розвитку малого та середнього підприємництва показав, що відсутність системності державної діяльності у цій сфері стала однією з важливих причин стримування комплексного розвитку.

Мета та завдання статті

У зв'язку з цим, **метою статті** є обґрунтування застосування системно-діяльнісного підходу до державного регулювання розвитку підприємництва в умовах нестійкості, нерівноваги й деформованої самоорганізованості національної та регіональних соціально-економічних систем для забезпечення ефективності та конкурентоздатності національної економіки у довгостроковій перспективі. У межах досягнення мети виокремлено такі завдання:

розкрити понятійно-термінологічний апарат, за допомогою якого висвітлюються особливості процесу вивчення досліджуваного об'єкта й процесів, які з ним відбуваються;

дослідити сутність державного регулювання підприємництва у межах запропонованого системно-діяльнісного підходу;

сформулювати висновки на основі проведеного дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження

Державне регулювання слугує важливим регулятором поведінки цивілізованого бізнесу, тому основна його мета полягає в забезпеченні правової бази функціонування ринкової системи, встановленні законних й ефективних взаємовідносин між виробниками, постачальниками та споживачами продукції у сфері малого й середнього підприємництва. Теорія державного регулювання економіки проголошує необхідність системного підходу до вибору засобів та методів впливу держави на суб'єктів економічних відносин. Регулюванню підлягають складні процеси життєдіяльності суспільства, на які нездатні ефективно впливати окремі важелі або будь-які вибіркові, незбалансовані їх комбінації. Результативність державного регулювання зростає, якщо ці важелі застосовуються не випадково чи під тиском груп спеціальних інтересів і кон'юнктури, а системно, виходячи з довгострокових цілей і поточних завдань соціально-економічного розвитку.

Наукове дослідження вимагає створення чіткого і точного понятійного апарату, який буде гарантом грамотного й ясного викладення думки, пояснення того чи іншого

економічного явища. Найчастіше в загальному значенні регулювання пов'язують із спрямуванням розвитку явищ і процесів з метою приведення у порядок. Невід'ємними атрибутами регулювання є: спрямованість; плановірність; упорядкованість. Особливістю поняття регулювання є те, що більшість науковців розглядають його як функцію управління, що важливо з точки зору загального впливу держави на підвищення життєвого рівня відповідно до встановлених пріоритетів і цілей розвитку суспільства. Управління – свідомий цілеспрямований вплив суб'єктів (економічних, соціальних, політичних та ін. відносин) на окремих людей, трудові колективи й більш широкі спільноти, а також на економічні об'єкти з метою досягнення цими суб'єктами цілей і надання стабільності та динамічності розвитку керованим об'єктом. Управління можна також розглядати як: сукупність процесів планування, організації, координації, мотивації, контролю й реалізації відносин економічної власності з метою досягнення поставлених суб'єктом цілей; вплив на процес, об'єкт чи систему для збереження їхньої стійкості або переведення з одного стану в інший відповідно до визначених цілей. В умовах змін, що тривають в українському суспільстві, зростає актуальність розробки об'єктивних наукових теорій, які визначали б із загальних міждисциплінарних позицій як підходи до аналізу й прогнозування процесів у соціально-економічних об'єктах різних рівнів, так і концепції управління ними.

У якості загальнонаукової методології пізнання, спрямованої на виявлення закономірностей, які проявляються в об'єктах складної природи, виступає системний підхід. Проблеми визначення сутнісних характеристик об'єктів і їх структур, виявлення в навколишній дійсності й створення об'єктів на підставі їх сутнісних характеристик, визначення відповідності структур об'єктів їх сутнісним характеристикам досліджуються в загальній теорії систем. При цьому загальна теорія систем не є строгою методологічною концепцією: вона виконує свої евристичні функції, основний зміст яких полягає у відповідній орієнтації конкретних досліджень.

Методологічна специфіка системного підходу полягає в тому, що він орієнтує дослідження не тільки на виявлення різноманітних типів зв'язків між предметно утворюючими підсистемами складного об'єкта, але й на зведення їх у загальну теоретичну побудову. Суттєві сторони функціонування й розвитку соціально-економічних об'єктів знаходять втілення в такому узагальненому системному об'єкті як людська діяльність. Дійсно, під діяльністю в широкому сенсі розуміється «специфічна людська форма відношення до навколишнього світу, зміст якої становить його доцільну зміну й перетворення в інтересах людей; умова існування суспільства» [1]. Як можна бачити, поняття людської діяльності відповідно до наведеного визначення поширюється як на індивідуально-особистісну діяльність, так і на діяльність соціальних груп (організацій різних рівнів, суспільства в цілому). У той же час, діяльність є міждисциплінарною науковою категорією, яка широко використовується в психології, економічній теорії, соціології, філософії. Крім того, діяльність виступає і як загальний предмет досліджень зазначених дисциплін, де використовується цілий ряд загальних понять, які характеризують діяльність: «потреби», «цінності», «інтереси», «ресурси», «продукти», «відносини між людьми» та ін. Сучасні концепції діяльності ґрунтуються на загальній теорії системи діяльності й відповідному їй системо-діяльнісному підході до дослідження взаємодії суб'єкта діяльності зі своїм середовищем (об'єктом).

Наведені вище обставини дають підстави для розгляду загальної теорії системи діяльності як метатеорії соціально-економічних об'єктів, а також для використання системо-діяльнісного підходу до системних досліджень об'єктів, які мають одночасно економічну, соціальну й психологічну природу.

Системо-діяльнісний підхід зложився спочатку в психологічній науці як альтернатива так званому об'єктному підходу, характерному для природних наук.

Об'єктний підхід у природознавстві припускає протиставлення один одному класів об'єктів і суб'єктів. Відповідно до об'єктного підходу методологічною установкою психології довгий час був вивчення психіки суб'єкта як об'єкта. Однак якщо такі аспекти психіки, як відчуття й реакції, вдавалося розглядати за аналогією й паралельно об'єктам, то при переході до вивчення свідомості ця установка виявлялася неконструктивною. Причина цього полягала в тому, що складні психічні феномени не можуть бути пояснені при їх розгляданні безвідносно до цілеспрямованої людської діяльності. При об'єктному підході психіка виявляється замкненою сама в собі, тобто суб'єкт повністю відокремлюється від об'єкта.

Новий системний розгляд психіки був запропонований уперше в 30-х роках минулого століття К. Левінім. Він побачив можливість її вивчення як елемента загальної системи, яка включає об'єктивні й суб'єктивні моменти. У якості цієї загальної системи він розглядав сам процес дії суб'єкта з об'єктом, процес діяльності. У теорії К. Левіна психічні процеси розвертаються в особливому «психологічному просторі». З одного боку, реальний фізичний об'єкт в «психологічному просторі» перетворюється у квазіоб'єкт, «об'єкт у системі», причому системоутворюючим фактором виступає сукупність потреб людини. З іншого боку, самі потреби також включаються в «психологічний простір», зв'язуються із квазіоб'єктами, їхньою спонукальною силою [2].

Системо-діяльнісний підхід у різних явно або неявно виражених формах використовувався у всіх психологічних теоріях у ХХ в. Крім того, в 80-х роках минулого століття рядом учених у колишньому СРСР були розпочаті спроби поширення системо-діяльнісного підходу на управління соціально-економічними об'єктами (СЕО) [цит. за: 3].

Із системо-діяльнісним підходом і теорією системи діяльності тісно змикається праксеологія, під якою розуміють одночасно методологічний підхід у суспільних науках і дедуктивній теорії діяльності. Термін праксеологія створений з грецької мови: πράξις — дія та λογία — вчення. У відповідності з праксеологією як методологічним підходом предметом вивчення суспільних наук в остаточному підсумку є будь-яка діяльність людей, яка являє собою використання людиною засобів для досягнення цілей у конкретних обставинах і при певному стані знань про світ. Як дедуктивна теорія праксеологія виводить різні затвердження про людську діяльність із самоочевидних або апіорних характеристик цієї діяльності взагалі.

Важливою характеристикою праксеологічного підходу є так званий методологічний суб'єктивізм. У відповідності з ним при аналізі тієї або іншої людської дії варто виходити з того, як сама діюча особа бачить свої цілі, засоби, обставини, які знання про світ і про себе він вважає щирими, як він сам інтерпретує інформацію, що поступає до нього тощо. Неможливо зрозуміти людську дію, якщо виходити із цілей, знань, інтерпретацій, які належать не актору, а, наприклад, «суспільству» або самому дослідникові.

Розвиток праксеології пов'язаний із австрійською школою економіки і, особливо, з роботами Л. фон Мізеса і Ф. Хайека, які проголосили основним завданням економічної праксеології (каталактики) вивчення мотивів дій ізольованих індивідуумів, а також аналіз міжособистісного обміну. Практиологія інтенсивно розвивалася у Польщі завдяки зусиллям філософа, логіка Тадеуша Котарбінського. В Україні праксеологією займався Євген Слуцький.

Л. фон Мізес у дослідженні «Людська діяльність» багато уваги приділив праксеологічним засадам. На його думку, праксеологія має справу зі шляхами і проблемами, обраними для досягнення мети. Її об'єкт – засоби, а не цілі. У цьому сенсі можна говорити про об'єктивізм загальної науки, про людську дію. Вона приймає кінцеві цілі, які обрала людина, як дань. Вона повністю нейтральна стосовно них, утримується від будь-якого ціннісного судження. Єдиний стандарт, який застосовує

праксеологія, – це оцінка придатності обраних засобів для досягнення мети. Цінним у дослідженні Л. фон Мізеса можна вважати вказівки на можливості використання праксеології для передбачення наслідків людської діяльності. Після Л. фон Мізеса до праксеології звернулися польські дослідники Т. Котарбінський, О. Ланге та інші їхні співвітчизники. Слід зазначити, що почесним батьком праксеології можна вважати видатного українського економіста-математика Є. Слуцького, який опублікував у 1926 році українською і німецькою мовами дослідження «Етюд до проблем будівництва формально-праксеологічних засад економіки». Намагаючись зорієнтувати читача у формальній економіці, Є. Слуцький хотів обґрунтувати взаємини, форми та інші вияви господарських утворень. На підставі стислого викладу праксеологічної системи вчений зробив висновок про те, що вона відкриває простір для математичної економіки. Разом із засобами математики праксеологія придатна відобразити багатогранність емпіричної господарської діяльності. Хто знає сьогочасну математичну економіку, – писав Є. Слуцький, – у того не може бути сумніву щодо можливості дедуктивної теорії, широко розвинутої на основі нашої системи... Формальна економіка це – не самостійна наука, а окрема дисципліна у межах формальної праксеології.

Отже, склад явищ, які повинні бути включені в ті або інші аспекти розгляду соціально-економічних об'єктів, на наш погляд, охоплюється з достатньою повнотою предметами досліджень економічної теорії, соціології, психології. Поряд з поняттям діяльності, у цих дисциплінах активно використовуються й такі системні поняття, як «структура», «організація», «зв'язок», «вплив», «вибір», «ціль», «управління» та ін. Разом з тим, слід зазначити, що кожна дисципліна має свої особливості в трактуванні наведених системних понять і навіть у принципах пояснення причинно-наслідкових зв'язків.

Основним стратегічним ресурсом в країні є людський потенціал, що має сукупність характеристик, які відображають його фізичний потенціал, потенціал здібностей і знань. Людські ресурси можуть бути використані для досягнення індивідуальних і суспільних цілей - як інструментальних, пов'язаних із забезпеченням необхідних умов життєдіяльності, так і екзистенціальних, що включають розширення самих потенцій людини та можливостей її самореалізації.

Шевчук Л. Т. у роботі [4] відзначає, що поняття «людські ресурси» дає уяву не тільки про потенційну чисельність працівників, якими володіє суспільство в даний час і перспективну потенційну чисельність працівників, а й про економічну цінність населення як біологічної системи в цілому, а також аналогічну цінність краси, вартість іміджу, імені тощо, що виходить за межі традиційного ставлення до людини, як до носія запасів праці. Слід зазначити, що використання людського потенціалу збільшує не тільки заробітки працівника, але й доходи підприємств і держави. Вимагає уточнення й можливість капіталізації мотивацій працівників. На наш погляд, мова повинна йти про рівень культури й моральності працівника, які формують його репутацію та відповідальну поведінку як важний вид людського капіталу.

Структурування економіки за ознаками величини її інституційних одиниць дає можливість зробити висновок про ступінь концентрації виробництва. В економіці будь-якої країни процеси концентрації і децентрації виробництва відбуваються одночасно. В одних сферах чи видах діяльності переважають процеси укрупнення підприємств, в інших, навпаки, – диференціації. Те саме стосується і процесів концентрації капіталу й робочої сили. Тому, оцінюючи структуру бізнесу національної економіки, можна говорити лише про ступінь переважання одного з них.

Цікавою на ці процеси є точка зору С. В. Степаненка. Для дослідження місця влади в економічних процесах, що відбуваються в суспільстві, він вводить поняття центру (економічного центру) системи, який уособлює офіційну владу. У діях влади в особі центру він бачить прояв головного системоутворювального зв'язку складових

економічної системи: вплив суспільства як цілого на формування й реалізацію суспільної залежності економічних індивідів. Для досягненні найкращих спільних результатів господарської діяльності економічні суб'єкти передають центру (добровільно чи примусово) частину своїх прав і повноважень. Взаємозв'язок між економічним центром й економічними суб'єктами визначається сукупністю прав і відповідальності сторін, що проявляється у суспільних нормах господарської діяльності, які по суті визначають механізм впливу суспільства на своїх членів. Невід'ємною передумовою дії норм є наявність органів, які забезпечують упровадження та дотримання цих норм. Двосторонній характер взаємодії суб'єктів та об'єктів влади обумовлює існування двох типів контролю за виконанням норм – з боку державних органів і з боку громадських організацій, значимість яких нині постійно зростає [5].

Таким чином, запропонований у статті системно-діяльнісний підхід до розвитку державного регулювання підприємництва слугуватиме підґрунтям для створення ефективного механізму надання державної підтримки розвитку підприємництва, подолання кризових явищ, забезпечення екологічної безпеки їх території, підвищення життєвого рівня населення.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Проведене дослідження дозволило сформулювати певні висновки. Встановлено, що забезпечення процесу економічної стабільності й зростання в Україні можливо за умови спрямованості першочергових дій держави на вирішення стратегічних завдань суспільства. Наведені вище обставини надали підстави для розгляду загальної теорії системи діяльності як метатеорії соціально-економічних об'єктів, а також для використання системно-діялісного підходу до системних досліджень об'єктів, які мають одночасно економічну, соціальну й психологічну природу. Показано, що із системно-діялісним підходом і теорією системи діяльності тісно змикається прагматологія, під якою розуміють одночасно методологічний підхід у суспільних науках і дедуктивній теорії діяльності. На цій основі обґрунтовано використання системно-діялісного підходу до державного регулювання розвитку підприємства, що дозволяє застосовувати відповідні системні закономірності й особливості у контексті забезпечення параметрів розвитку малого й середнього підприємства. Доведено важливість і необхідність своєчасних і виважених рішень органів влади не тільки в державному регулюванні підприємства, а також при розробці й реалізації цільових комплексних програм та стратегій, спрямованих як на підвищення рівня життя населення, так й на досягнення позитивного ефекту в соціально-економічному розвитку регіонів України, що повинно носити системний характер. Тому перспективою подальших розвідок є розробка цілісного та ефективного механізму державного регулювання підприємства через призму нової парадигми науки, яка б повною мірою враховувала би накопичені впродовж останніх десятиліть знання. Серед цих галузей знань необхідно виділити такі, як: еніологія, екогенологія, гіперекономіка чи новітня теоретична економіка та ін., які дадуть змогу відшукати шляхи ефективнішого управління у сфері малого й середнього підприємства, що, безумовно, сприятиме підвищенню конкурентоздатності національної економіки в цілому.

Список літератури

1. Советский энциклопедический словарь / гл. ред. А. М. Прохоров. 2-е изд. М.: Советская энциклопедия, 1982. 1600 с.
2. Радзиховский Л. А. Теория деятельности и системный подход в психологии. *Системные исследования: Ежегодник*. М.: Наука, 1984. С. 294–305.

-
3. Кузьминчук Н. В. Забезпечення фінансово-бюджетного регулювання розвитку регіонів: підходи, методи, напрямки реалізації: [монографія]. Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2012. 624 с.
  4. Шевчук Л. Т. Медико-соціальні аспекти використання трудового потенціалу: регіональний аналіз і прогноз. Львів, Б.м. 2003. 489 с.
  5. Степаненко С. В. Інституціональний аналіз економічних систем (проблеми методології): Монографія. К.: КНЕУ, 2008. 312 с.

References

1. *Sovetskij jenciklopedicheskij slovar'*. [Soviet Encyclopedic Dictionary]. (1982). In Prohorov, A. M. (ed.). 2nd ed. *Sovetskaja jenciklopedija*. Moscow. Russia.
2. Radzihovskij, L. A. (1984). «Theory of activity and a systematic approach in psychology». *Sistemnye issledovanija: Ezhegodnik*. Nauka. Moscow. Russia. pp. 294–305.
3. Kuz'my'nchuk, N. V. (2012). *Zabezpechennya finansovo-byudzhetnogo reguljuvannya rozvy'tku regioniv: pidxody', metody', napryamky' realizaciyi*. [Provision of financial and budgetary regulation of the development of regions: approaches, methods, directions of implementation]. Instytut regional'ny'x doslidzhen' NAN Ukrayiny'. Lviv. Ukraine.
4. Shevchuk, L. T. (2003). *Medy'ko-social'ni aspekty' vy'kory'stannya trudovogo potencialu: regional'ny'j analiz i prognoz*. [Medico-social aspects of labor potential use: regional analysis and forecast]. N.p. Lviv. Ukraine.
5. Stepanenko, S. V. (2008). *Insty'tucional'ny'j analiz ekonomichny'x sy'stem (problemy' metodologiyi)*. [Institutional analysis of economic systems (problems of methodology)]. KNEU. Kiev. Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 08.08.2018 р.